

Åtgärder för ökad folkhälsa på tobaksområdet – genomförandet av EU:s tobaksproduktdirektiv

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i tobakslagen.

De lagändringar utskottet tillstyrker innebär bl.a. att cigaretter och rulltobak med karakteristisk smak förbjuds, att tillverkare och importörer av tobaksvaror får en utökad rapporteringsskyldighet, att kombinerade hälsovarningar (text och bild) motsvarande 65 procent av fram- och baksidan ska finnas på styckförpackningar för vissa tobaksvaror och att märkningen av förpackningar till vissa tobaksvaror inte får innehålla information om innehållet av nikotin, tjära eller kolmonoxid eller likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 20 maj 2016.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns en reservation (M, SD).

Behandlade förslag

Proposition 2015/16:82 Åtgärder för ökad folkhälsa på tobaksområdet – genomförandet av EU:s tobaksproduktdirektiv.

Tre yrkanden i följdmotioner.

Ett yrkande från allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden.....	6
Genomförande av tobaksproduktdirektivet	6
Reservation	13
Den svenska regleringen av snus, punkt 2 (M, SD).....	13
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	14
Propositionen	14
Följdmotionen	14
Motion från allmänna motionstiden 2015/16	14
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Genomförande av tobaksproduktdirektivet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i tobakslagen (1993:581).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:82 och avslår motion 2015/16:81 av Maria Malmer Stenergard och Erik Andersson (båda M).

2. Den svenska regleringen av snus

Riksdagen avslår motion

2015/16:3324 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 1–3.

Reservation (M, SD)

Stockholm den 22 mars 2016

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Cecilia Widegren (M), Margareta B Kjellin (M), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Mikael Dahlgvist (S), Jenny Petersson (M), Barbro Westerholm (L), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S), Staffan Danielsson (C), Stefan Nilsson (MP), Christina Östberg (SD), Veronica Lindholm (S) och Emilia Töyrä (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2015/16:82 Åtgärder för ökad folkhälsa på tobaksområdet – genomförandet av EU:s tobaksprodukt-direktiv. Vidare behandlas tre motionsyrkanden som kommit in med anledning av propositionen och ett motionsyrkande som kommit in under allmänna motionstiden 2015/16.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1.

Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

Bakgrund

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd antog den 3 april 2014 tobaksproduktdirektivet 2014/40/EU om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv 2001/37/EG.

Tobaksproduktdirektivet ersätter direktiv 2001/37/EG som genomfördes i Sverige i enlighet med regeringens proposition Märkningsdirektivet om tobaksvaror (prop. 2001/02:162).

Med utgångspunkt i en hög hälsoskyddsnivå syftar tobaksproduktdirektivet till att underlätta att den inre marknaden för tobaksvaror fungerar smidigt. Direktivet avser också att göra tobaksprodukter och tobakskonsumtion mindre attraktivt, och den viktigaste målgruppen är ungdomar.

Tobaksproduktdirektivet finns som bilaga 1 till regeringens proposition. I avsnitt 4.2 i propositionen finns en kortfattad beskrivning av syftet med direktivet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i tobakslagen (1993:581) vilka har till syfte att genomföra tobaksproduktdirektivet.

I propositionen föreslås ett förbud mot cigaretter och rulltobak med karakteristisk smak och förbud mot vissa tillsatser i tobaksprodukter. Vidare föreslås att tillverkare och importörer av tobaksvaror ska ha en utökad rapporteringsskyldighet som innebär att de ska rapportera uppgifter om tillsatser i cigaretter och rulltobak och olika undersökningar och studier som gäller tobaksvaror. Dessutom föreslås krav på kombinerade hälsovarningar (text och bild) motsvarande 65 procent av fram- och baksidan på styckförpackningar för cigaretter, rulltobak och tobak för vattenpipa.

I propositionen lämnas även förslag om att märkningen på tobaksvarors förpackningar eller på själva tobaksvaran inte ska få innehålla information om innehållet av nikotin, tjära eller kolmonoxid eller likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt. Inte heller ska märkningen på tobaksvarors förpackningar eller på själva tobaksvaran få antyda att en viss tobaksvara har miljöfördelar eller få hänvisa till smak, doft eller tillsatser. Förslaget om förbud mot att hänvisa till smak, doft eller tillsatser föreslås dock inte omfatta snus.

Enligt förslaget ska en styckförpackning med cigaretter innehålla minst 20 cigaretter, och en styckförpackning med rulltobak ska innehålla tobak som väger minst 30 gram.

Dessutom föreslås att tillverkare och importörer av tobaksvaror ska vara skyldiga att göra en anmälan om en ny tobaksvara som de avser att släppa ut på den nationella marknaden.

Det föreslås att örtprodukter för rökning ska regleras i tobakslagen och omfattas av krav på hälsovarningar, viss rapporteringsskyldighet och vissa begränsningar vid produktpresentation.

Förutom anpassningar med anledning av genomförandet av EU:s tobaksproduktdirektiv föreslås att det centrala tillsynsansvaret över förbudet att använda vissa texter och uttryck på förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning och på själva tobaksvaran flyttas från Konsumentombudsmannen till Folkhälsomyndigheten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 20 maj 2016.

Utskottets överväganden

Genomförande av tobaksproduktdirektivet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till ändringar i tobakslagen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att Sverige ska värna bestämmanderätten över regleringen av snus, om att det även fortsättningsvis ska vara tillåtet att hänvisa till smak, doft och tillsatser i snus, om att Livsmedelsverket ska vara tillsynsmyndighet när det gäller snus samt om konsumenters behov av information även på tobaksförpackningar.

Jämför reservationen (M, SD).

Propositionen

Regeringen föreslår att tobaksproduktdirektivets bestämmelser om tobak och örtprodukter för rökning bör genomföras dels genom ändringar i tobakslagen (1993:581), dels genom att regeringen och den myndighet som regeringen bestämmer utformar föreskrifter med stöd av tobakslagen och tobaksförordningen (2001:312).

Rapportering av ingredienser och vissa tillsatser i tobaksvaror

Det finns redan i dag en rapporteringsskyldighet beträffande innehållet i tobaksvaror. Tillverkare och importörer av tobaksvaror föreslås emellertid få en utökad rapporteringsskyldighet med krav på att utföra analyser av vissa tillsatser i cigaretter och rulltobak. En tobaksvara ska inte få tillhandahållas konsumenterna på marknaden om rapporteringsskyldigheten inte är uppfylld.

Bestämmelserna om utökade rapporteringsskyldigheter i artikel 6 i direktivet innebär att tillverkare och importörer av cigaretter och rulltobak ska vara skyldiga att genomföra omfattande analyser av vissa tillsatser som ingår i en prioritetsförteckning och lämna uppgifter om resultatet av analyserna till de behöriga myndigheterna.

Rapportering av marknadsundersökningar

Regeringen föreslår att tillverkare och importörer av tobaksvaror varje år till Folkhälsomyndigheten ska lämna in marknadsundersökningar, studier, uppgifter om sina försäljningsvolymerna, och när sådana krävs, sammanfattningar av marknadsundersökningar som de utför i samband med lanseringen av nya produkter. En tobaksvara ska inte få tillhandahållas konsumenterna på marknaden om rapporteringsskyldigheten inte är uppfylld.

Folkhälsomyndigheten ska vara tillsynsmyndighet för den nya rapporteringsskyldigheten.

Ett av de bakomliggande syftena med direktivets bestämmelse om skyldighet att lämna in tillgängliga marknadsundersökningar och studier av enskilda konsumentgruppers preferenser torde enligt regeringen vara att ge de behöriga myndigheterna en tydligare bild av marknaden för tobaksvaror. De behöriga myndigheterna kan med en sådan tydligare bild bedriva en effektivare tillsynsverksamhet. Ett annat syfte är sannolikt att medlemsstaterna och kommissionen ska få ett bättre underlag för hur bestämmelserna om tobaksprodukter bör utformas i framtiden.

Reglering av ingredienser i tobaksvaror

Tobaksproduktdirektivet innehåller ett krav på förbud mot att vissa tobaksvaror med karakteristisk smak släpps ut på marknaden, nämligen cigaretter och rulltobak. Karakteristisk smak är enligt direktivets definition en tydligt märkbar doft eller smak av annat än tobak, till följd av en tillsats eller en kombination av tillsatser, som kan inkludera, men som inte begränsas till, frukt, kryddor, örter, alkohol, karamell, mentol eller vanilj och som är märkbar före eller under användningen av en tobaksvara. Regeringen konstaterar att det i dag inte finns någon reglering i tobakslagen av ingredienser i tobaksvaror, annat än indirekt genom reglering av nivåer för gränsvärden av vissa skadliga ämnen (tjära, nikotin och kolmonoxid).

Regeringen konstaterar i detta sammanhang att snus är undantaget från reglerna om ingredienser i direktivet.

Tobaksproduktdirektivet ställer också upp ett krav på att vissa tillsatser inte ska förekomma i tobaksprodukter. Syftet med en harmoniserad reglering av ingredienser i tobaksvaror är att uppnå en väl fungerande inre marknad. Kraven innebär också en anpassning till WHO:s ramkonvention om tobakskontrollens riktlinjer om regleringen av innehållet i tobaksvaror. Syftet i den delen är att avlägsna ingredienser som gör produkterna mer välsmakande, ger intryck av att tobaksvaror har hälsofördelar, är förknippade med energi och vitalitet eller har färgande egenskaper.

Med hänsyn till de krav som ställs upp i tobaksproduktdirektivet avseende karakteristisk smak och tillsatser föreslår regeringen att det förs in ett förbud i tobakslagen mot cigaretter och rulltobak med karakteristisk smak och tobaksvaror med vissa tillsatser. Detta förbud omfattar således inte snus.

Regeringen föreslår att Folkhälsomyndigheten blir ansvarig myndighet.

Märkning och förpackning av tobaksvaror

Regeringen föreslår att termen varningstext ska ersättas med termen hälsovarning. Den nya termen ska omfatta både varningstexter, en kombination av varningstext och bild samt allmänna varningar och informationstexter.

Regeringen föreslår också att andra tobaksvaror för rökning än cigaretter, rulltobak och tobak för vattenpipa bör vara undantagna från kravet på informationstexter och kombinerade hälsovarningar.

Bestämmelserna i tobaksproduktdirektivet innebär – något förenklat – att varningstexterna, som benämns hälsovarningar i direktivet, ska uppta en större yta av förpackningen än vad som är fallet enligt gällande regler.

Att varningstexternas yta utökas från 40 till 65 procent har enligt regeringen inte den effekten att möjligheten att använda varumärken eller andra kännetecken hindras. Tillverkare har således även fortsättningsvis möjlighet att använda sitt kännetecken på förpackningarna. Näringsidkaren har också möjlighet att förse den resterande ytan med en annan, egen text. Även om ytan för hälsovarningarna alltså ökar i storlek är det sammanfattningsvis regeringens bedömning att dessa ändringar inte står i strid med tryckfrihetsförordningen.

En förändring i förhållande till tidigare reglering är att de kombinerade hälsovarningarna innehåller både text och bild. En anledning till införandet av bilder och text i kombination får anses vara en önskan att tydligare lyfta fram de varningstexter som redan nu redovisas på tobaksförpackningarna.

Reglering av produktpresentation och innehållsdeklaration av tobaksvaror

Märkningen av tobaksvarors förpackningar och märkningen på själva tobaksvaran ska enligt regeringens förslag inte få innehålla information om innehållet av nikotin, tjära eller kolmonoxid. Anledningen till förbudet i direktivet förefaller vara att det kan vara vilseledande för konsumenten att ange dessa eftersom produkter med lägre halter kan uppfattas som mindre skadliga.

Inte heller ska märkningen på förpackningar till tobaksvaror och på själva tobaksvaran få likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt eller antyda att en viss tobaksvara har en miljöfördel. Märkningen på förpackningen och på själva tobaksvaran ska inte heller få hänvisa till smak, doft eller tillsatser.

Eftersom ansvaret för att reglera ingredienserna i snus vilar på Sverige anser regeringen att även ansvaret för att reglera hänvisningar till smak, doft eller tillsatser bör vara Sveriges ansvar. Detta kräver djupgående kunskap om särdragen för produkten och dess konsumtionsmönster. Regeringen anser därför att artikel 13.1 c, som förbjuder hänvisning till smak, doft, eventuella smaksatser eller andra tillsatser, inte ska omfatta snus.

Tobaksproduktdirektivet ställer, till skillnad från märkningsdirektivet, inte något krav på att tobaksvaror ska förses med innehållsdeklaration. Tvärtom anges i artikel 13.1 c att märkningen på förpackningar till tobaksvaror inte får innehålla någon hänvisning till tillsatser. I artikel 13.1 a anges uttryckligen att etiketter på förpackningar till tobaksvaror inte får innehålla någon information om innehållet av nikotin, tjära eller kolmonoxid. EU-rätten ställer alltså inte längre upp något krav på att förpackningar till tobaksvaror ska förses med en innehållsdeklaration. Förslaget innebär därför att bestämmelsen i tobakslagen om krav på innehållsdeklaration för tobaksvaror upphävs.

Regeringen avser att återkomma och på nytt ta ställning till frågan om förbud att hänvisa till smak, doft och tillsatser på snusprodukter i samband med beredningen av Tobaksutredningens slutbetänkande.

En effektiviserad tillsyn över tobaksförpackningar

Det centrala tillsynsansvaret över förbudet att märka förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning och själva tobaksvaran på visst sätt bör enligt förslaget flyttas från Konsumentombudsmannen till Folkhälsomyndigheten. Den omedelbara tillsynen över att bestämmelsen följs föreslås utövas av kommunerna.

Örtprodukter för rökning

Tobaksproduktdirektivet kräver att örtprodukter för rökning förses med hälsovarningen ”att röka denna produkt skadar din hälsa”. Tillverkare och importörer av örtprodukter för rökning föreslås enligt propositionen vara skyldiga att förse förpackningar till produkterna med en hälsovarning. En örtprodukt för rökning får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden om den saknar hälsovarning, eller om denna är uppenbart oriktig.

Märkningen på förpackningar till örtprodukter för rökning ska inte få ge intryck av att en vara är mindre skadlig än en annan. Inte heller ska märkningen på förpackningar till örtprodukter för rökning få innehålla information om halten av nikotin, tjära eller kolmonoxid eller likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt.

Tillsynen av örtprodukter för rökning bör enligt regeringen ske på motsvarande sätt som gäller för tobaksvaror. Kommunen bör ansvara för den omedelbara tillsynen, medan Folkhälsomyndigheten bör ansvara för den centrala tillsynen.

Datum för ikraftträdande

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 20 maj 2016.

Motionerna

I motion 2015/16:3324 av Cecilia Widegren m.fl. (M) föreslås i yrkande 1 ett tillkännagivande om att regeringen ska värna den svenska bestämmanderätten över reglering av snus, i yrkande 2 att det även fortsättningsvis ska vara tillåtet att hänvisa till smak, doft eller tillsatser i snus samt i yrkande 3 att Livsmedelsverket ska vara tillsynsmyndighet gällande snus. Motionärerna anser att Sveriges bestämmanderätt över reglering av snus, som fastslogs i anslutningsakten i samband med anslutningen till EU, tydligt ska värnas.

I motion 2015/16:81 av Maria Malmer Stenergård och Erik Andersson (båda M) föreslås ett tillkännagivande om konsumenters behov av information även på tobaksförpackningar. Motionärerna anser att det alltid bör finnas en innehållsförteckning på en produkt.

Tobaksdirektivsutredningen

Delbetänkandet Mer gemensamma tobaksregler – ett genomförande av tobaksproduktdirektivet

Tobaksdirektivsutredningen (dir. 2014:108 och 2015:16) redovisade under våren 2015 sitt delbetänkande Mer gemensamma tobaksregler – ett genomförande av tobaksproduktdirektivet (SOU 2015:6). De förslag som lämnades när det gäller reglering av ingredienser omfattade inte snus. Utredningen ansåg emellertid att snus ska omfattas av direktivets förbud i artikel 13.1 c mot att hänvisa till smak, doft eller tillsatser på förpackningar eller själva tobaksvaran.

Slutbetänkandet En översyn av tobakslagen – nya steg mot ett minskat tobaksbruk

Tobaksdirektivsutredningen redovisade den 1 mars 2016 sitt slutbetänkande En översyn av tobakslagen – nya steg mot ett minskat tobaksbruk (SOU 2016:14). I detta lämnar utredningen ett antal förslag som syftar till att minska bruket av tobak och motverka illegal handel med tobak. Förslagen innefattar i huvudsak en tillståndsplikt för försäljning av tobak, en utvidgning av rökförbudet till att omfatta fler miljöer och fler produkter, ett förbud mot exponering av tobaksvaror i butiker och vissa förändringar i regleringen av snus samt i tillsynsorganisationen. I betänkandet redovisar utredningen också en analys och bedömning av om det finns skäl att införa krav på neutrala tobaksförpackningar i Sverige.

Utredningen föreslår att snus och tuggtobak inte längre ska jämföras med livsmedel i livsmedelslagen (2006:804). Det innebär bl.a. att snus inte längre kommer att omfattas av livsmedelslagens produktkrav. Utredningen bedömer att Folkhälsomyndigheten kan och bör meddela föreskrifter om vilka tillsatser i snus som ska förbjudas och om gränsvärden för skadliga ämnen som snus får innehålla eller ge upphov till. Sådana föreskrifter bör innehålla förbud mot tillsatser i snus som ger intryck av att snus innebär en hälsofördel eller minskade hälsorisker, är förknippat med energi och vitalitet, samt tillsatser som är cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska och har tillförts varan i en sådan mängd att den toxiska eller beroendeframkallande effekten eller de cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska egenskaperna i betydande eller mätbar omfattning ökar vid konsumtion.

Utredningen konstaterar att snus inte omfattas av tobaksproduktdirektivets förbud mot karakteristisk smak för vissa tobaksvaror. Enligt utredningens uppfattning finns det sakliga skäl för att reglera smaksättningen av snus. Med hänsyn till framför allt de praktiska svårigheterna med en sådan reglering har utredningen emellertid bedömt att smakreglering av snus för närvarande inte bör införas. Däremot föreslår utredningen en åtgärd som kan förväntas få en motsvarande effekt, nämligen ett förbud mot att på förpackningar till snus och på själva varan hänvisa till smak, doft eller tillsatser.

Enligt uppgift från Socialdepartementet kommer slutbetänkandet att skickas ut på remiss inom kort.

Livsmedelsverkets föreskrifter

Enligt artikel 2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 exkluderas tobaksvaror från livsmedelsdefinitionen. I den nationella svenska regleringen jämföras snus och tuggtobak med livsmedel, se 3 § andra stycket 2 livsmedelslagen (2006:804). I Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2012:6) om snus och tuggtobak regleras bl.a. tillsatser, aromer, märkning, hygien, spårbarhet och främmande ämnen.

Enligt 4 § Livsmedelsverkets föreskrifter prövar Livsmedelsverket frågor om godkännande av ytterligare livsmedelstillsatser i snus och tuggtobak och frågor om villkor för användning av livsmedelstillsatser i snus och tuggtobak. Förpackningar med snus och tuggtobak som säljs direkt till konsumenter ska enligt 9 § märkas med varans beteckning: snus eller tuggtobak, nettokvantitet i gram samt tillverkningsdag.

Tidigare behandling i riksdagen

Socialutskottet

Socialutskottet behandlade i sitt betänkande 2014/15:SoU6 Alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor ett motionsyrkande om att subsidiaritetsprincipen ska prägla svenska lagstiftning, svensk myndighetskontroll och all dialog om snus med EU:s institutioner, så länge totalförbud mot export av svenskt snus kvarstår. Utskottet ansåg att riksdagen borde avvakta resultatet av det arbete som då pågick och avstyrkte motionen (beslut i kammaren den 8 april 2015).

Näringsutskottet

Näringsutskottet behandlade och avstyrkte i sitt betänkande 2015/16:NU9 Handelspolitik motionsyrkanden om exportförbudet för snus (beslut i kammaren den 10 februari 2015). Utskottet konstaterade (s. 44) att motionsyrkanden som på olika sätt berört exportförbudet för svenskt snus behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2015. Utskottet hänvisade till sitt tidigare ställningstagande och konstaterade att ett nytt tobaksdirektiv antagits den 3 april 2014 och att det av detta framgick att export- och försäljningsförbudet för svenskt snus till resten av EU kvarstod, liksom det svenska undantaget för snus.

Miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet behandlade i sitt betänkande 2014/15: MJU3 Livsmedelspolitik motionsyrkanden om att snus bör klassificeras som tobaksvara och om att det svenska snuset är en noga kontrollerad produkt som

omfattas av livsmedelslagstiftningen. Utskottet avstyrkte motionerna och hänvisade till Tobaksdirektivsutredningens arbete (beslut i kammaren den 4 mars 2015).

Utskottets ställningstagande

När det gäller det tobaksförebyggande arbetet anser utskottet att det var ett viktigt steg framåt när tobaksproduktdirektivet antogs inom EU. Utskottet noterar att direktivet – med utgångspunkt i en hög hälsoskyddsnivå – syftar till att underlätta den inre marknaden för tobaksvaror så att den fungerar smidigt. I detta sammanhang noterar utskottet särskilt att direktivet avser att göra tobaksprodukter och tobakskonsumtion mindre attraktivt och att den viktigaste målgruppen är ungdomar. Utskottet välkomnar detta.

Angående ett motionsförslag om att värna den svenska bestämmanderätten över regleringen av snus konstaterar utskottet att Sverige redan har ett undantag i EU för snus och att snus regleras i svensk lagstiftning. Motion 2015/16:3324 (M) yrkande 1 bör därför enligt utskottets mening inte leda till någon åtgärd från riksdagens sida. Motionen avstyrks.

När det gäller regeringens förslag i 9 a § tobakslagen (1993:581) om förbud mot att hänvisa till smak, doft eller tillsatser konstaterar utskottet att förbudet inte föreslås gälla snus. Utskottet konstaterar vidare att propositionen inte innehåller förslag som innebär någon förändring när det gäller Livsmedelsverkets tillsynsroll. Tobaksdirektivsutredningens slutbetänkande (SOU 2016:14) bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet anser att beredningen av utredningens förslag bör avvaktas. Motion 2015/16:3324 (M) yrkandena 2 och 3 avstyrks.

Av nu anförda skäl ställer sig utskottet bakom och tillstyrker regeringens förslag i propositionen. Motion 2015/16:81 (M) avstyrks.

Reservation

Den svenska regleringen av snus, punkt 2 (M, SD)

av Cecilia Widegren (M), Margareta B Kjellin (M), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Jenny Petersson (M) och Christina Östberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:3324 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Sverige har att genomföra EU:s tobaksproduktdirektiv före den 20 maj 2016. Detta vill vi medverka till. Men vi beklagar och oroas över regeringens otydlighet i vissa frågor. Vi vill tydligt värna Sveriges bestämmanderätt över regleringen av snus och som i samband med medlemskapet i Europeiska unionen fastlogs i anslutningsakten.

Vi konstaterar att den dåvarande regeringen under åren 1991–1994 i samband med medlemskapsförhandlingarna ansträngde sig för att få igenom ett undantag gällande försäljning av snus i Sverige. Vi anser att det nu är upp till den nuvarande regeringen att se till att den svenska bestämmanderätten över reglering och hantering av snus består.

Det är enligt vår mening olyckligt att regeringen medvetet eller omedvetet är otydlig när det gäller sina avsikter i fråga om snusets framtida reglering och tillsyn. Å ena sidan tar regeringen upp Sveriges undantag att reglera snuset, å andra sidan förbehåller sig regeringen rätten att återkomma med förnyade ställningstaganden längre fram i frågor som vi anser kan och bör avgöras redan nu.

Mot denna bakgrund föreslår vi att regeringen ska arbeta för att värna den svenska bestämmanderätten när det gäller reglering av snus, att det även fortsättningsvis ska vara tillåtet att hänvisa till smak, doft och tillsatser i snus samt att Livsmedelsverket ska vara tillsynsmyndighet gällande snus.

Detta vill vi att riksdagen ger regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:82 Åtgärder för ökad folkhälsa på tobaksområdet – genomförandet av EU:s tobaksproduktdirektiv:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i tobakslagen (1993:581).

Följdmotionen

2015/16:3324 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska värna den svenska bestämmanderätten över regleringen av snus och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det även fortsatt ska vara tillåtet att hänvisa till smak, doft och tillsatser i snus och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Livsmedelsverket ska vara tillsynsmyndighet när det gäller snus och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:81 av Maria Malmer Stenergård och Erik Andersson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om konsumenters behov av information även på tobaksförpackningar och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i tobakslagen
(1993:581)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om tobakslagen (1993:581)²
*dels att 1, 9–11, 12 b, 16, 18, 18 a, 19–19 b, 20 och 27 §§ och rubri-
 kerna närmast före 9 och 16 §§ ska ha följande lydelse,*
*dels att det ska införas sex nya paragrafer, 1 a, 1 b, 12 e, 12 f, 18 c och
 18 d §§, av följande lydelse.*

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 §**

På grund av de hälsorisker och olägenheter som är förbundna med bruk
 av tobak och exponering för tobaksrök meddelas i denna lag bestämmel-
 ser om

- begränsning av rökning i vissa lokaler och utrymmen samt på vissa
områden utomhus,
- rökfri arbetsmiljö,
- *varningstexter och innehålls-* *– hälsovarningar* på förpack-
deklaration på förpackningar till *ningar till tobaksvaror och ört-*
 tobaksvaror, *produkter för rökning,*
- begränsningar av handeln med och rätten till införsel av tobaksvaror,
- marknadsföring av tobaksvaror och användning av vissa varukänne-
 tecken i marknadsföring av andra varor eller tjänster, samt
- produktkontroll m.m. av *– innehållsreglering och pro-*
 tobaksvaror. *duktkontroll m.m. av tobaksvaror.*

1 a §

*Denna lag innehåller även be-
 stämmelser om produkter som är
 baserade på växter, örter eller
 frukter som inte innehåller tobak
 och kan förbrukas via förbränning
 (örtprodukter för rökning).*

1 b §

*Lagen ska inte tillämpas på rök-
 bara produkter som är klassifice-
 rade som narkotika enligt narko-
 tikastrafflagen (1968:64) eller som
 hälsofarliga varor enligt lagen
 (1999:42) om förbud mot vissa
 hälsofarliga varor.*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/40/EU av den 3 april 2014 om tillnä-
 ring av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och
 försäljning av tobaksvaror och relaterade produkter och om upphävande av direktiv
 2001/37/EG, i den ursprungliga lydelsen.

² Lagen omtryckt 2005:369.

Varningstexter m.m.**Hälsovarningar m.m.****9 §**

Förpackning till tobaksvara som är avsedd att i näringsverksamhet tillhandahållas konsumenterna inom landet skall i den utsträckning och på det sätt som regeringen föreskriver förses med

1. texter och illustrationer som upplyser om de hälsorisker som är förbundna med bruk av tobak och om rökavvänjning (varningstexter),

2. deklARATION som upplyser om skadliga ämnen som tobaksvaran innehåller eller ger upphov till (innehållsdeklARATION),

3. uppgifter för att säkerställa identifikation av platsen och tiden för tobaksvarans tillverkning.

Regeringen får överlämna åt en myndighet att meddela föreskrifter enligt första stycket.

Förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning som är avsedda att tillhandahållas konsumenterna på marknaden ska förses med texter och illustrationer som upplyser om de hälsorisker som är förenade med bruk av tobak och örtprodukter för rökning samt om rökavvänjning (hälsovarningar).

Förpackningar till tobaksvaror som är avsedda att tillhandahållas konsumenterna på marknaden ska förses med uppgifter för att säkerställa identifikation av platsen och tiden för tobaksvarans tillverkning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur hälsovarningar enligt första stycket ska utformas och om de uppgifter som enligt andra stycket ska finnas på tobaksförpackningar.

9 a §

Texter, namn, varumärken och figurativa eller andra märken som ger intryck av att en viss tobaksvara är mindre skadlig än andra får inte användas på förpackningar till tobaksvaror.

Märkningen på förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning och på själva tobaksvaran får inte

1. antyda att en viss tobaksvara eller örtprodukt för rökning är mindre skadlig än andra sådana varor eller produkter,

2. innehålla information om halten av nikotin, tjära eller kolmonoxid i tobaksvaror eller örtprodukter för rökning, eller

3. likna ett livsmedel eller kosmetisk produkt.

Märkningen på förpackningar till tobaksvaror eller på själva

tobaksvaran får inte heller

1. antyda att en viss tobaksvara har miljöfördelar, eller

2. hänvisa till smak, doft eller tillsatser.

Förbudet mot att hänvisa till smak, doft eller tillsatser gäller dock inte snus.

10 §

Tillverkaren eller importören svarar för att förpackning till tobaksvara förses med varningstexter och innehållsdeklaration.

Tillverkare och importörer svarar för att förpackningar till tobaksvaror och örtprodukter för rökning förses med hälsovarningar.

11 §

En tobaksvara får inte i näringsverksamhet tillhandahållas konsumenter inom landet, om den saknar varningstexter eller innehållsdeklaration eller om text eller deklaration är uppenbart oriktig.

Om en förpackning till en tobaksvara eller en örtprodukt för rökning saknar hälsovarning eller denna är uppenbart oriktig, får varan eller produkten inte tillhandahållas konsumenter på marknaden.

12 b §

Tobaksvaror som säljs till konsumenter får inte tillhandahållas i form av lösa cigaretter eller i förpackningar om färre än 19 cigaretter.

En styckförpackning med cigaretter ska innehålla minst 20 stycken cigaretter.

En styckförpackning med rulltobak ska innehålla tobak som väger minst 30 gram.

Cigaretter och rulltobak får inte tillhandahållas konsumenter på marknaden i mindre mängd än vad som framgår av första och andra styckena.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om styckförpackningar för cigaretter och rulltobak.

12 e §

En näringsidkare som via distansförsäljning tillhandahåller tobaksvaror för försäljning till konsumenter i ett annat land än det land där näringsidkaren har sitt säte eller sin affärsverksamhet får inte lämna ut personuppgifter om konsumenten till tillverkaren

av tobaksvaror eller till företag som ingår i samma koncern eller till andra tredje parter. Personuppgifter får inte heller användas eller överföras för andra ändamål än det aktuella köpet.

12 f §

Tillverkare och importörer ska till Folkhälsomyndigheten anmäla nya tobaksvaror som de avser att tillhandahålla konsumenterna på den svenska marknaden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur anmälan ska göras och vad den ska innehålla.

En ny tobaksvara som inte har anmälts i enlighet med första och andra styckena får inte tillhandahållas konsumenterna på den svenska marknaden.

Produktkontroll m.m.

Innehållsreglering och produktkontroll, m.m.

16 §³

Tillverkare eller importörer av tobaksvaror ska, i den utsträckning som föreskrivs av regeringen, till Folkhälsomyndigheten lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter av dessa i tobaksvaror samt om deras effekter på hälsan.

Tillverkare och importörer av tobaksvaror eller örtprodukter för rökning ska till Folkhälsomyndigheten lämna uppgifter om ingredienser och kvantiteter av dessa ingredienser i tobaksvaror och örtprodukter för rökning.

Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska till Folkhälsomyndigheten även lämna uppgifter om ingrediensernas effekter på hälsan och genomföra analyser av tillsatser i cigaretter och rulltobak samt lämna uppgifter om resultatet av analyserna till Folkhälsomyndigheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om

³ Senaste lydelse 2013:630.

de skyldigheter som anges i första och andra styckena.

Tobaksvaror och örtprodukter för rökning får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden om de rapporteringsskyldigheter som följer av paragrafen eller som har meddelats med stöd av den inte har uppfyllits.

18 §

Regeringen, eller myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om gränsvärden för skadliga ämnen som tobaksvara får innehålla eller ge upphov till, samt om mätning och övervakning av sådana gränsvärden. *En vara som inte uppfyller föreskrifterna får inte tillverkas eller säljas i Sverige. Inte heller får en sådan vara föras in till Sverige för försäljning till konsumenterna.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka cigaretter och vilken rulltobak som ska anses ha karaktéristisk smak,

2. vilka tillsatser i tobaksvaror som ska förbjudas,

3. gränsvärden för skadliga ämnen som tobaksvaror får innehålla eller ge upphov till, samt

4. mätning och övervakning av sådana gränsvärden.

Cigaretter och rulltobak med karaktéristisk smak och tobaksvaror som innehåller tillsatser som har förbjudits med stöd av första stycket får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden.

Tobaksvaror som inte uppfyller de föreskrifter om tillåtna gränsvärden eller mätning och övervakning av sådana gränsvärden som har meddelats med stöd av första stycket får inte tillverkas eller tillhandahållas konsumenterna på marknaden.

18 a §⁴

En vara som inte uppfyller föreskrifter som meddelats med stöd av 18 § får inte föras ut till ett land utanför Europeiska unionen.

Tobaksvaror som inte uppfyller föreskrifter som meddelats med stöd av 18 § i fråga om gränsvärden för skadliga ämnen som en tobaksvara får innehålla eller ge upphov till, samt om mätning och övervakning av sådana gränsvärden.

⁴ Senaste lydelse 2010:1317.

värden, får inte föras ut till ett land utanför Europeiska unionen.

18 c §

Tillverkare och importörer av tobaksvaror ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in marknadsundersökningar, studier, rapporter om försäljningsvolymerna och i förekommande fall sådana sammanfattningar av marknadsundersökningar som utförs i samband med lanseringen av nya tobaksprodukter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om rapporteringsskyldigheten enligt första stycket.

Tobaksvaror får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden om de rapporteringsskyldigheter som följer av paragrafen eller som har meddelats med stöd av den inte har uppfyllts.

18 d §

Tillverkare och importörer av sådana nya tobaksvaror som har anmälts enligt 12 f § ska varje år till Folkhälsomyndigheten lämna in alla nya eller uppdaterade uppgifter om de studier, undersökningar och annan information som ska redovisas i eller i samband med anmälan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om rapporteringsskyldigheten enligt första stycket.

Tobaksvaror får inte tillhandahållas konsumenterna på marknaden om de rapporteringsskyldigheter som följer av paragrafen eller som har meddelats med stöd av den inte har uppfyllts.

19 §⁵

Den centrala tillsynen över att denna lag och anslutande föreskrifter följs utövas av

1. Arbetsmiljöverket när det gäller
 - a) lokaler och andra utrymmen som avses i 2 § och som är upplåtna enbart för personal, och
 - b) lokaler och andra utrymmen på vilka 8 § ska tillämpas
 2. Folkhälsomyndigheten när det gäller
 - a) miljöer som avses i 2 § och som inte är upplåtna enbart för personal,
 - b) lokaler som avses i 4 §,
 - c) *varningstexter* m.m. enligt 9, 10 och 11 §§,
 - d) handel m.m. enligt 12–12 d §§,
 - e) produktkontroll m.m. enligt 16–18 §§, och
 - f) uppgifter om kostnader för marknadsföring enligt 18 b §, *samt uppgifter om kostnader för marknadsföring enligt 18 b § och uppgifter som ska lämnas in enligt 18 c och 18 d §§, och*
 3. Konsumentombudsmannen när det gäller marknadsföring enligt 9 a § eller 14–14 b §§.
- Vid Konsumentombudsmannens tillsyn tillämpas bestämmelserna i marknadsföringslagen (2008:486).

19 a §⁶

Den omedelbara tillsynen över att denna lag och anslutande föreskrifter följs utövas av

1. Arbetsmiljöverket när det gäller lokaler och andra utrymmen för vilka verket har den centrala tillsynen,
2. kommunen när det gäller
 - a) de miljöer och lokaler för vilka Folkhälsomyndigheten har den centrala tillsynen,
 - b) bestämmelserna om *varningstexter* m.m. i 9 och 11 §§ på försäljningsställena, och
 - c) bestämmelserna om marknadsföring m.m. i 14 och 14 a §§ när det gäller marknadsföringsåtgärder på eller i anslutning till försäljningsställena, och
3. kommunen och Polismyndigheten när det gäller bestämmelserna om handel m.m. enligt 12–12 d §§.

⁵ Senaste lydelse 2013:630.

⁶ Senaste lydelse 2014:757.

Länsstyrelsen utövar inom länet tillsyn enligt första stycket 2 och 3. Länsstyrelsen ska

1. följa kommunernas verksamhet och biträda kommunerna med information och råd, och
2. främja samarbete mellan olika tillsynsmyndigheter och mellan tillsynsmyndigheter och andra.

19 b §

En kommun får ta ut avgift för sin *för sin* tillsyn av den som bedriver anmälningspliktig näringsverksamhet med tobaksvaror.

En kommun får ta ut avgift för sin tillsyn av den som bedriver anmälningspliktig näringsverksamhet med tobaksvaror.

Folkhälsomyndigheten får ta ut avgifter för sin tillsyn över 16 och 18 §§ samt 18 c § av tillverkare och importörer av tobaksvaror.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om avgifterna.

20 §⁷

Folkhälsomyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att bestämmelserna i 9, 10, 11 och 16–18 §§ eller med stöd av dem meddelade föreskrifter ska följas.

Folkhälsomyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att bestämmelserna i 9, 9 a, 10, 11 och 16–18 §§ eller med stöd av dem meddelade föreskrifter ska följas.

En tillsynsmyndighet som anges i 19 a § får i sin tillsynsverksamhet meddela de förelägganden eller förbud som behövs för att lagen eller en föreskrift som har meddelats med stöd av lagen ska följas.

I beslut om föreläggande eller förbud får tillsynsmyndigheten sätta ut vite. Vitet får inte förvandlas.

I beslut om föreläggande eller förbud får tillsynsmyndigheten sätta ut vite. Vitet får inte förvandlas till fängelse.

27 §⁸

Den som uppsåtligen bryter mot 11 § eller säljer tobaksvaror i strid med förbud som har meddelats enligt 20 a § döms för olovlig tobaksförsäljning till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som uppsåtligen i strid med förbudet i 11 § tillhandahåller tobaksvaror som saknar föreskriven hälsovarning eller säljer tobaksvaror i strid med förbud som har meddelats enligt 20 a §, döms för olovlig tobaksförsäljning till böter eller fängelse i högst sex månader.

⁷ Senaste lydelse 2013:630.

⁸ Senaste lydelse 2010:682.

Detsamma gäller den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot 12 § första eller andra stycket eller 12 c § första stycket.

Är gärningen att anse som ringa döms inte till ansvar.

1. Denna lag träder i kraft den 20 maj 2016.
2. Tobaksvaror som har tillverkats eller övergått till fri omsättning före ikraftträdandet och som är märkta i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/37/EG av den 5 juni 2001 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksvaror får fortsätta tillhandahållas konsumenter på marknaden efter ikraftträdandet, dock längst till och med den 20 maj 2017.
3. Örtprodukter för rökning som har tillverkats eller övergått till fri omsättning före ikraftträdandet får fortsätta tillhandahållas konsumenter på marknaden efter ikraftträdandet, dock längst till och med den 20 maj 2017.
4. Cigaretter och rulltobak med karakteristisk smak som vid ikraftträdandet har en marknadsandel om minst 3 procent i Europeiska unionen i en viss produktkategori får fortsätta tillhandahållas konsumenter på marknaden efter ikraftträdandet, dock längst till den 20 maj 2020.